Bron: Found the World - Salar de Uyuni

RUIMTE VOOR ONDERNEMENDHEID

Anna Freitag . International Lifestyle Studies . 2016

ONDERNEMEND ONDERWIJS

INHOUD

1 WAAROM 4

2 WIE 10

3 WAT 13

4 HOE 19

5 HOE LANG 24

Bron: Sweet Ice Cream Photography

WAAROM

1

ONDERNEMEND ONDERWIJS

"Ondernemend Onderwijs, voor een ondernemende samenleving".

Ondernemend Onderwijs (OO) is een netwerk organisatie in 's-Hertogenbosch. Het is 2,5 jaar geleden ontstaan vanuit de vraag van de gemeente, hoe een ondernemende samenleving gecreëerd kon worden en hoe het onderwijs daaraan zou kunnen bijdragen.
Onder leiding van Margo van den Oord, wil OO een permanente verandering teweeg brengen in het gehele onderwijssysteem, van het basisonderwijs tot en met het HBO.
Zij willen via het onderwijs 'ondernemendheid' stimuleren en bevorderen bij de leerlingen. Hierbij is 'ondernemendheid' een breder begrip dan 'ondernemen'. Het gaat niet om het leren opzetten van een eigen onderneming, maar om het ontdekken van de eigen kwaliteiten en identiteit, en deze ten volle kunnen inzetten.
Leerlingen leren via de 21ste eeuwse vaardigheden, om ondernemendheid, vakoverstijgend in te zetten bij levensechte maatschappelijke vraagstukken uit de omgeving. Om deze maatschappelijke vraagstukken op te halen en interessanter te maken voor het onderwijs, wil Ondernemend Onderwijs tevens een cross sectorale samenwerking op gang brengen tussen de 'Tripple Helix' of de '3 O's': Onderwijs, Ondernemers en (semi) Overheid. Zo wordt de ondernemendheid in de samenleving versterkt en ontstaat er een sterke wisselwerking tussen de samenleving en het onderwijs.
Het is de bedoeling dat OO in de zomer van 2016 getransformeerd is in een 'zelfsturend netwerk' en dat het belang van ondernemend leren opgenomen is in de gemeentelijke Onderwijsagenda voor de komende jaren. Zo verdwijnt het gedachtengoed van OO de komende tijd niet meer van de publieke agenda.

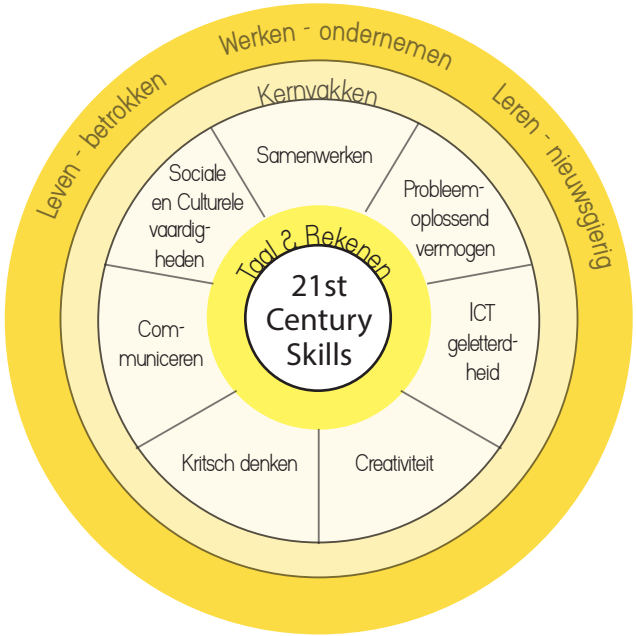

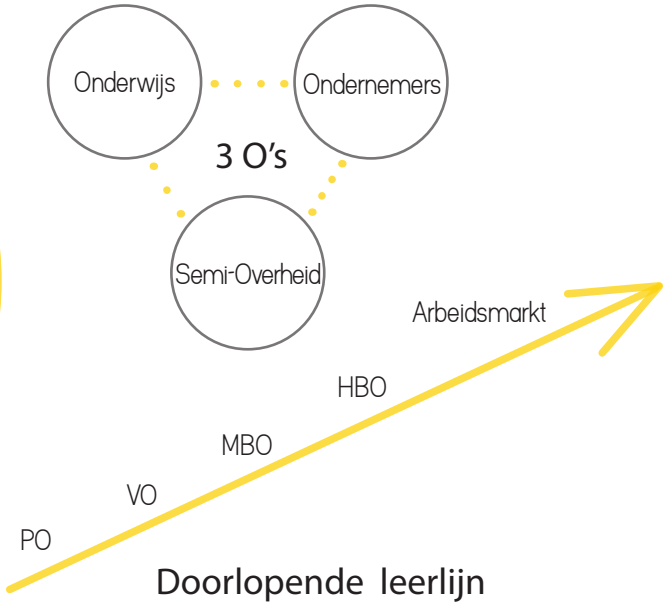

Doel van dit Conceptboek

Dit conceptboek is bedoeld om een sterke onderbouwing te creëren van het belang van Ondernemend Onderwijs in de samenleving en draagvlak te creëren binnen de gemeente om het programma op te nemen in de politieke agenda.

Het is belangrijk dat het bestaande draagvlak en het belang van ondernemendheid in de samenleving geborgd, verduurzaamd en breed uitgezet gaat worden. Een mogelijkheid om dat te doen ziet het Programmateam van OO in het overdragen van hun verantwoordelijkheid en werkzaamheden aan een grotere groep kartrekkers: de Adviesraden van OO. Er lag een grote interesse voor de vraag wat voor type mensen er nodig zijn om de samenwerking van deze groep mensen te laten slagen, en hen een zelfsturend netwerk te laten worden.

Mijn rol binnen het project

Binnen dit project heb ik de rol aangenomen van Conceptadviseur. Alle elementen van het eerder doorlopen ontwikkelingsproces van OO zijn onderzocht, om te kijken op welke punten er versterking of aangescherping nodig was, tevens zijn alle elementen in dit project onderling steviger met elkaar verbonden.
De reden voor van deze aanpak is omdat OO hun eindgebruikers (leerlingen en docenten) al goed hebben onderzocht. Zij weten op welke behoeften er ingespeeld moet worden en hebben voor deze eindgebruikers al een eindproduct/concept ontwikkeld dat in de basis sterk is en veelvuldig wordt uitgevoerd op scholen. Het is vanuit OO ook niet de bedoeling geweest om een nieuw concept te ontwikkelen voor de leerlingen en docenten. Echter, een aanscherping van het bestaande concept, in verband met het grote geheel is wel nodig. Dit om de verbeterde kwaliteit van leven van de eindgebruikers van OO te borgen, en om de meerwaarde en het draagvlak van het concept in de maatschappij te vergroten.

Ontwerpdoelstelling

"Het ontwikkelen van een conceptversterking van Ondernemend Onderwijs, met als doel om het gedachtengoed te verduurzamen en echt van de grond te krijgen, en om leerlingen in 's-Hertogenbosch zo goed mogelijk te helpen om zich een ondernemende houding eigen te maken.
De conceptversterking gaat hierbij helpen door het onderzoeken en optimaliseren van de 4 Adviesraden van OO, en het gehele werkproces daaromheen."

NETWERK ONDERNEMEND ONDERWIJS

Consument / Eindgebruiker

Verbinder van verschillende partijen, initiatieven en vraagstukken.

Kleine ondernemingen in 's-Hertogenbosch die werken aan onderwijs vernieuwing of ondernemendheid.

Communicatie bureau

Financieerder

Gemeente

Grote Onderwijskoepels die de link vormen tussen het Ministerie en Gemeentes.

Organisaties/ Ondernemers

Scholen

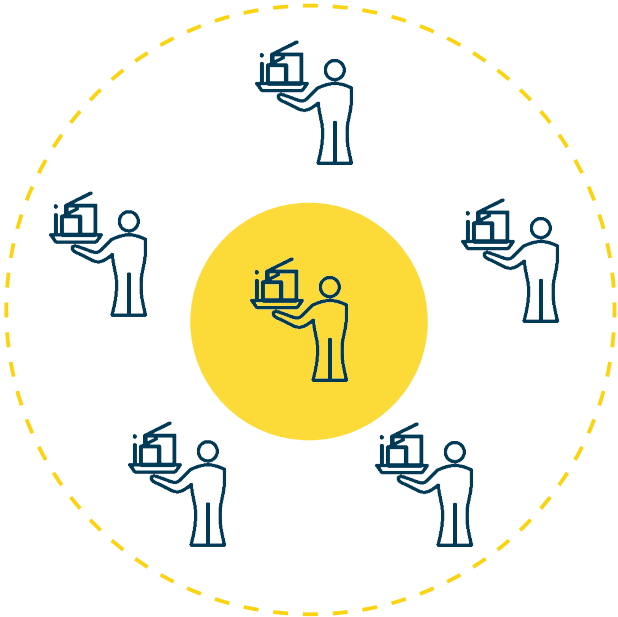

Programmateam OO

Bestaat uit: Margo van den Oord, Katja Brooijmans, Jan Raemakers, Hanny Post, Els Roest en Madeleine Mouwen. Tevens hebben er verschillende stagiares meegewerkt.

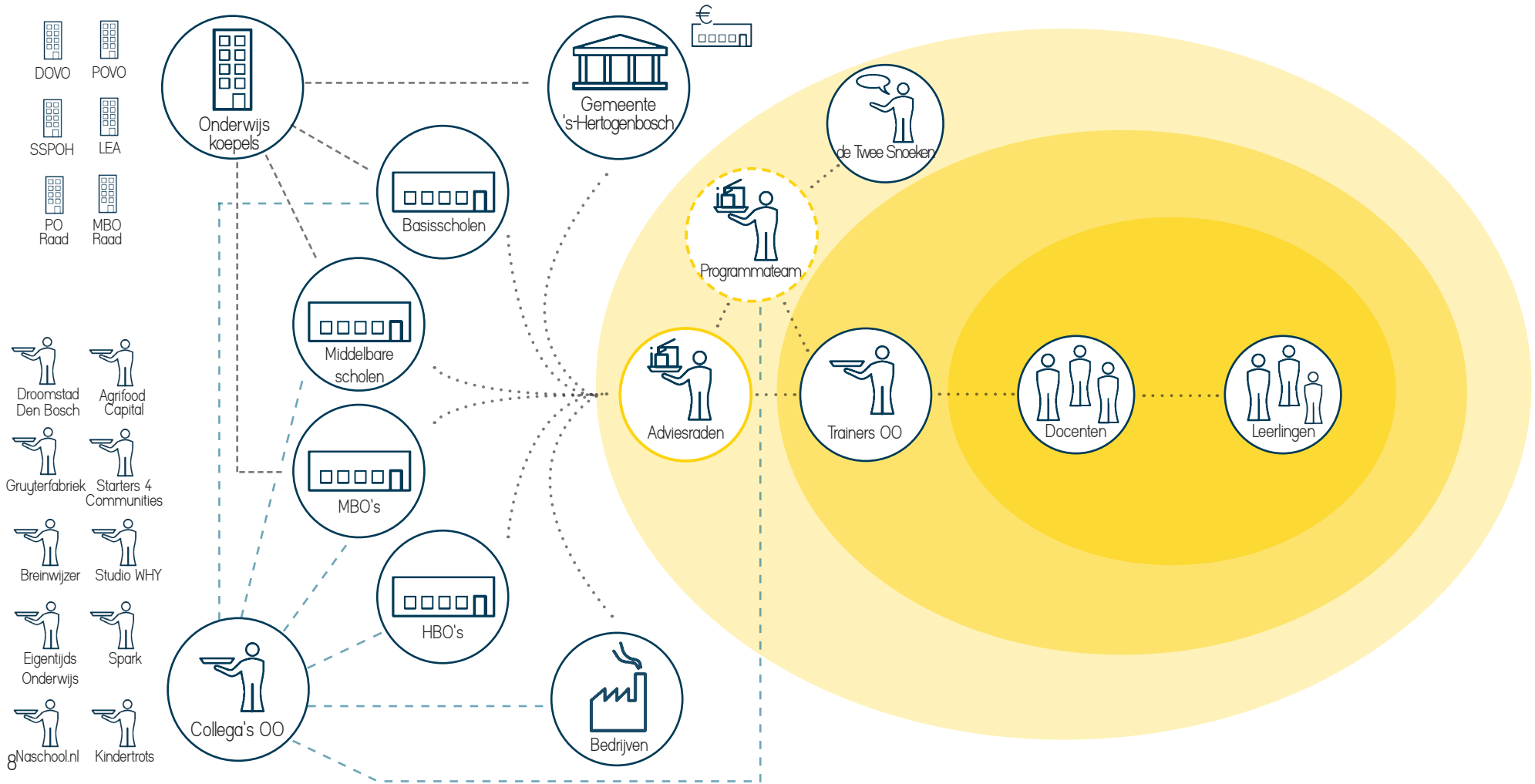
DOVO
POVO
SSPOH
LEA
PO Raad
MBO Raad
Onderwijs koepels
Gemeente 's-Hertogenbosch
€
Basisscholen
Middelbare scholen
MBO's
HBO's
Collega's OO
Bedrijven
Droomstad Den Bosch
Agrifood Capital
Gruyterfabriek
Starters 4 Communities
Breinwijzer
Studio WHY
Eigentijds Onderwijs
Spark
Naschool.nl
Kindertrots
de Twee Snoeken
Programmateam
Adviesraden
Trainers OO
Docenten
Leerlingen

Adviesraad van OO

Deze Adviesraad zal de werkzaamheden van het Programmateam gaan overnemen, waar het gaat over het ophalen van vragen en kansen uit de samenleving en het goed bij elkaar brengen van vraag en aanbod.
In de Adviesraad zijn 3 O's vertegenwoordigd. Het gaat om mensen die achter de visie van OO staan. Zij hebben binnen de eigen organisatie zeggenschap om OO uit te voeren of te verspreiden, ze hebben een achterban waar direct nieuwe projecten uitgezet kunnen worden en hebben dus direct baat bij wat er in de raad gebeurt. De Adviesraden zijn in eerste instantie een uitvoerend orgaan, maar kunnen ook nieuwe vragen of projecten aandragen en kunnen ook eindgebruiker zijn.

Ondernemers die willen bijdragen aan ondernemendheid in de samenleving en het onderwijs.

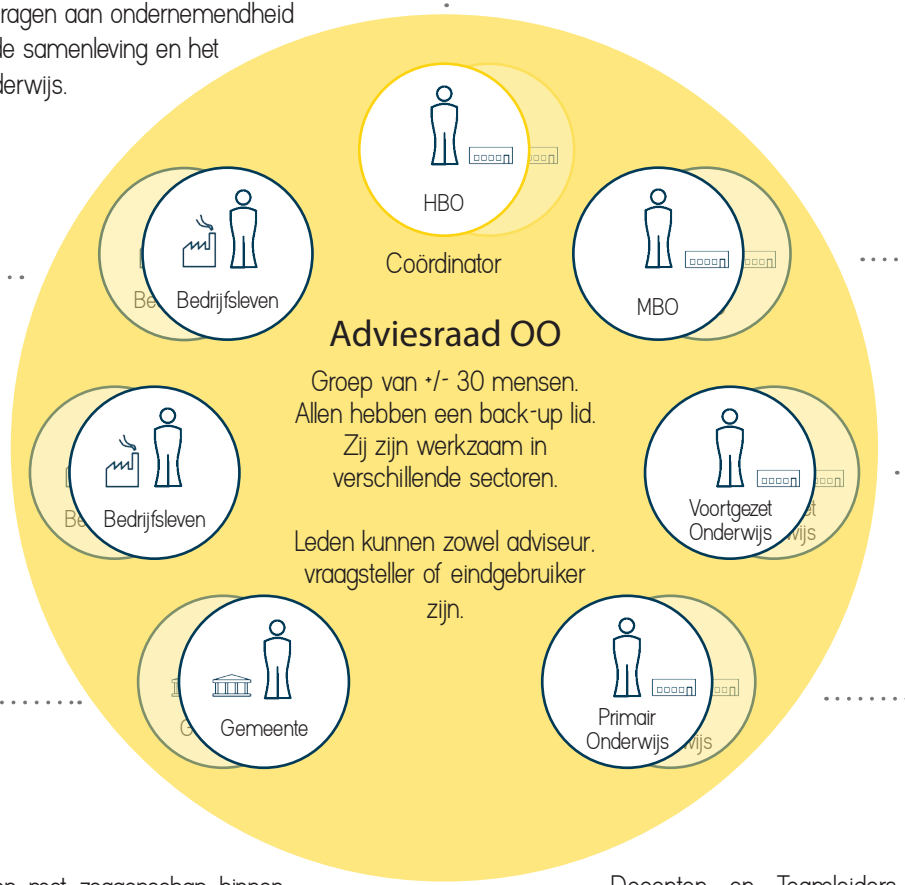

Persoon met zeggenschap binnen de Gemeente, op het thema en OO.

Docenten en Teamleiders met zeggenschap op hun school.

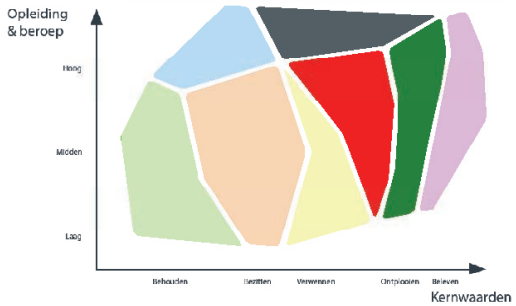

Mentaliteitsgroepen

De Adviesraad van OO is opgezet aan de hand van drie mentaliteitsgroepen volgens het Mentality model:

Postmaterialisten: Hebben de onstuitbare wens om maatschappelijk goed te doen, hebben een visie die anderen inspireert.
Kosmopolieten: Kunnen grensoverstijgend denken, de vraagstukken groter trekken en overzicht hebben over het totaalplaatje.
Opwaarts Mobielen: Zijn de praktische doorvertalers van het concept naar de grote middengroep. Zij kunnen aanhaken bij de werkzaamheden en de visie van de eerder genoemde mensen, maar zijn daarnaast opzoek naar rendement en praktisch resultaat.

Bron: Scarlet Hooft Graafland

WIE

2

Generatie Y (geboortejaren 1985-2000)

Waarden:
Authenticiteit - Geluk - Zelfontplooiing - Respect - Samen - Gezelligheid

Pain:

Voor Generatie Y zijn er pijnpunten aan te wijzen in de keuzestress en prestatiedruk die verband houdt met de zoektocht naar hun eigen identiteit. Ongemotiveerd zijn voor lessen heeft meestal te maken met de houding van de docent, als het gaat om gelijkwaardigheid, inhoudelijke ervaring en oprechte interesse in de mening of ideeën van leerlingen. Ook raken zij gedemotiveerd om te leren als een les geen duidelijk doel, nut of relevantie heeft voor hun individuele ontwikkeling.

Gain

Voor Generatie Y is er nog winst te behalen in het creëren van ruimte. Ruimte voor ondernemendheid, vernieuwing, persoonlijke groei en ruimte om de wereld oprecht een beetje beter te kunnen maken. Het gaat om vrijheid krijgen in lessen, met de zekerheid dat het niet erg is om fouten te maken. Het gaat naast hard leren en werken af en toe ook om ruimte te hebben voor gezelligheid.

Generatie Z (geboortejaren 2000- nu)

Waarden:
Authenticiteit - Eerlijk - Sociaal - Invoelend - Oprecht

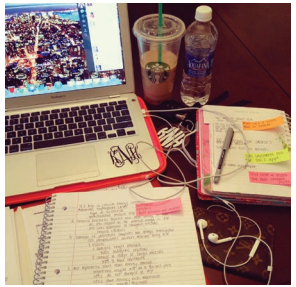

Pain:

Zit in de vorm van de huidige lessen en in de traagheid van de ontwikkelingen binnen het onderwijs: lessen zijn saai, vervelend zelfs. Leerlingen hebben het gevoel dat ze niets leren van de lessen, ze missen een duidelijk doel, de actualiteit, het nut en de relevantie. Ook hebben zij te maken met een druk naschools programma en een hoge prestatiedruk, zij hebben het gevoel dat alles wat zij doen in het leven moet voldoen aan een bepaalde standaard.

Gain:

Door de invulling van de lessen aan te passen aan de manier waarop deze groep in het leven staat. Het gaat om het intrinsiek motiveren van leerlingen door positieve leerervaringen te bieden, die aanhaken op de actualiteiten en ruimte bieden om hun kennis met betrekking van technologie te benutten. Het gaat om ruimte creëren voor nieuwe, zelfgekozen uitdagingen en het anders invullen van toetsing, waardoor de prestatiedruk afneemt.

Bron: Lola Guerra - Rebuldhumilis

WAT

3

Conceptstatement

“Grens overstijgend leren”

Blijf aansluiting vinden in een maatschappij die continu verandert.
Kijk verder dan kaders en verbind doelgericht.
Zet je kern in als drijvende kracht en kom als mens en maatschappij vooruit.

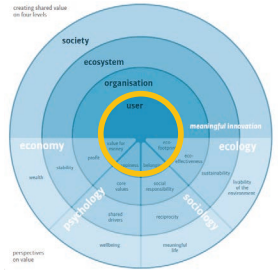

Leerlingen →

Conceptontwerp 1

‘Inspelen op verandering’

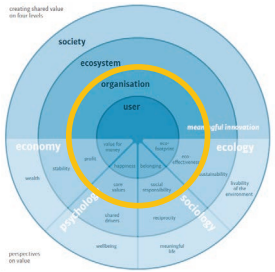

Docenten en Trainers →

Conceptontwerp 2

‘Groei door verbinding’

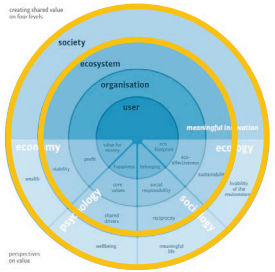

3 O's en maatschappij →

Conceptontwerp 3

‘Ruimte voor ondernemendheid’

RUIMTE VOOR ONDERNEMENDHEID

Een fysieke ruimte in een ondernemende en vernieuwende omgeving, waarin grens overstijgend leren en ondernemendheid centraal staan. Hier kunnen onderwijs, ondernemers en de overheid elkaar fysiek ontmoeten, cross-overs maken en de maatschappelijke vraagstukken letterlijk op tafel leggen en uitwerken. Leerlingen kunnen hier tevens hun eigen leeromgeving vormgeven.

Overkoepelend belang

'Ruimte voor Ondernemendheid' is voorwaardelijk voor het slagen van OO op de lange termijn en de borging van het belang van ondernemendheid in de samenleving. Zonder fysieke ruimte zijn zowel de visie, het netwerk, als de werkzaamheden van alle betrokken partijen ongrijpbaar en is het betrekken van een grotere groep volgers én blijvende steun vanuit de gemeente lastig. Voor het slagen van dit concept zijn twee onderwerpen van overkoepelend belang:

Deze groep mensen is van groot belang om Ondernemend Onderwijs te borgen, uit te dragen en te behartigen. De Adviesraad vormt de verbindende schakel tussen de 3 O's, en maakt een praktische doorvertaling naar de achterliggende netwerken en naar de potentiele uitvoerenden en eindgebruikers.

Om samen te kunnen werken aan maatschappelijke vraagstukken, is het voorwaardelijk dat deze thema's, ideeën, situaties of initiatieven omgezet worden in heldere en duidelijke leervragen. Het vraagstuk moet zo geformuleerd worden dat, ondanks dat verschillende branches andere belangen hebben en een andere 'taal' spreken, zij er allemaal mee aan de slag kunnen én willen gaan.

Ruimte voor Ondernemendheid

In de fysieke ruimte kunnen alle partijen werken aan maatschappelijke vraagstukken. De onderlinge verbanden zijn nu stylistisch weergegeven, uiteraard hebben alle partijen onderling meer directe verbindingen en samenwerkingen.

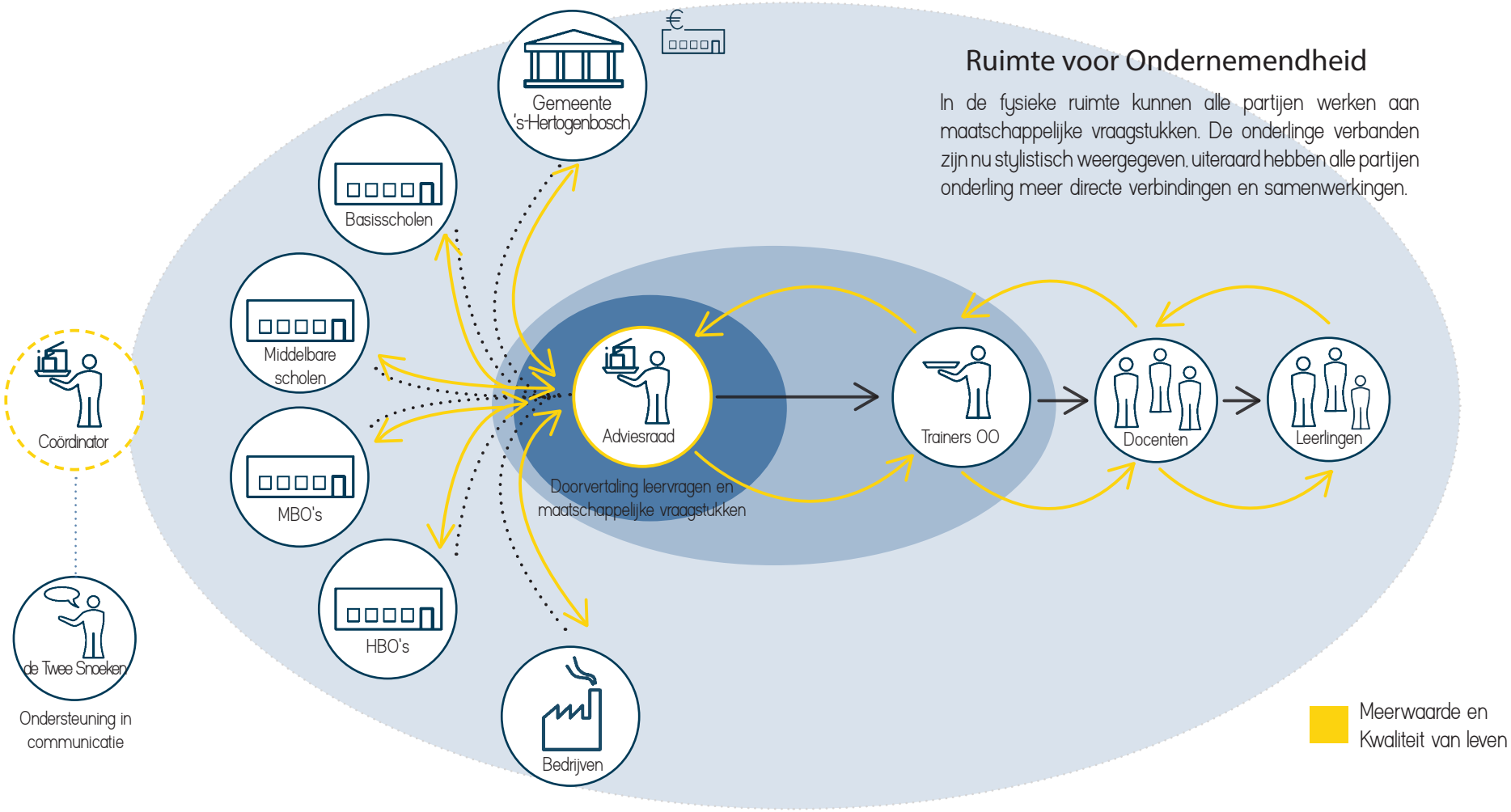

Fysieke Omgeving en Materialisatie

Voor de herkenbaarheid, zichtbaarheid en vindbaarheid van Ondernemend Onderwijs in de samenleving is het noodzakelijk om een fysieke plek te hebben waar partijen elkaar kunnen ontmoeten, elkaar kunnen inspireren en leerervaringen kunnen uitwisselen.
Het is belangrijk voor de 'Ruimte voor Ondernemendheid' dat het zich centraal te midden van andere ondernemende start-ups en initiatieven kan vestigen. Een omgeving waar ondernemendheid van nature al voor komt en waar de cross-overs als vanzelfsprekend ontstaan en het meest kansrijk zijn.
Voor de fysieke locatie is het voor OO van belang om een ruimte te hebben op de begane grond, waar veel activiteit en 'verkeer' is van de andere ondernemingen en werkzaamheden in de omgeving. De deuren moeten open kunnen blijven staan voor een vrije aan- en doorloop, waardoor iedereen zich welkom voelt om binnen te lopen en mee te doen als daar behoefte aan is.

De ruimte is geschikt om groepen te ontvangen, en krijgt een open, lichte en vriendelijke sfeer, die tevens flexibiliteit en een overvloed aan mogelijkheden en kansen uitstraalt. De inrichting brengt dit ook letterlijk teweeg: zo moeten er dingen kunnen worden veranderd, verschoven of aangepast voor of door de verschillende gebruikers. Belangrijk voor de interieurstijl is dat deze aansluit bij de visie van de omgeving en vernieuwing uitstraalt.
Verder is het van belang dat de ruimte bezoekers uitdaagt om te elkaar te ontmoeten en buiten hun eigen kaders te treden. Hierdoor is het een plek waarbij grensoverstijgend leren centraal staat voor iedere groep of individu die gebruik maakt van de ruimte. Hier komen verschillende O's, branches, disciplines en leeftijden bij elkaar. Ontmoeten, onderzoeken, ontdekken, delen en leren.

Kern Activiteiten

Om 'Ruimte voor Ondernemendheid' te organiseren, zijn een aantal dingen nodig.

Locatie en afspraken:
Als eerste moet er een geschikte locatie en ruimte gevonden worden die op zoveel mogelijk fronten voldoet aan de criteria voor een ondernemende leeromgeving (zie fysieke omgeving). In overleg met betrokken partijen worden er afspraken gemaakt over: hoe alles eruit gaat zien, hoe het in zijn werk zal gaan en hoe 'Ruimte voor Ondernemendheid' de omgeving optimaal kan aanvullen en verrijken.
Ook moet de ruimte 'werkklaar' gemaakt worden, door middel van de inrichting enfaciliteiten.

Coördinator:
Zodra de ruimte gebruiksklaar is, is het van belang om een goede coördinator aan te stellen. Dit is in het begin waarschijnlijk iemand van het Programmateam van OO, maar deze rol kan na verloop van tijd doorgegeven worden aan een persoon van een van de deelnemende scholen, organisaties, stagiaires of aan iemand uit de Adviesraad. Deze persoon heeft oog voor ondernemendheid en is goed in het zien en regelen van ondernemende leerervaringen. De coördinator is, in samenwerking met anderen, actief opzoek naar mogelijkheden om het gebruik van de ruimte maximaal in te zetten.

In 'Ruimte voor Ondernemendheid' betekent dit dat hij of zij zowel de rol van gastheer/vrouw op zich neemt, als de taak om de ondernemende initiatieven die ontstaan in de ruimte op gang te helpen of hierbij te adviseren. De coördinator kan bijeenkomsten inplannen en groepen wegwijs maken. Als er grotere groepen aanwezig zijn, is het van belang om meer personeel paraat te hebben.

Deelnemen aan vraagstukken:
Deelnemers kiezen, afhankelijk van de lopende vraagstukken, de inhoud van het programma en de mogelijkheden die zij op dat moment hebben, om deel te nemen aan programma onderdelen in 'Ruimte voor Ondernemendheid'. Hier kunnen netwerken gebouwd worden, workshops en trainingen gegeven worden voor scholen, onderzoek worden uitgevoerd, brainstormsessies worden geïnitieerd en bijeenkomsten worden gepland vanuit de Adviesraad. Het is de bedoeling om deze activiteiten als dat interessant is voor de betrokken partijen, te combineren; zo kan het voor leerlingen bijvorbeeld interessant zijn om een keer mee te kijken met een brainstorm sessie van een bedrijf, of hen mee te laten denken over vraagstukken met de Adviesraad. Andersom geld dit uiteraard ook.

Scarlet Hooft Graafland
HOE
4

Business Model Canvas

Key Partners

- Adviesraad van OO.
- Trainersnetwerk van OO.
- Coördinator van de ruimte.

- Scholen in 's-Hertogenbosch.
- Ondernemers
- Gemeente 's-Hertogenbosch.

- De Twee Snoeken, voor technische ondersteuning bij de communicatie.
- De ondernemende omgeving van 'Ruimte voor Ondernemendheid'.

Key Activities

- Het creëren van een ondernemende leer- en werkomgeving, voor en samen met alle betrokken partijen.
- Trainingen, workshops, lezingen, brainstorm sessies, vergaderingen, onderzoek en projectwerk.

Key Resources

- Een fysieke ruimte,
- temidden van een ondernemende omgeving.
- De kennis, kunde, creativiteit en wilskracht van het OO netwerk: Scholen, docenten, trainers, ondernemers en de gemeente.

Value Proposition

<u>Ruimte voor Ondernemendheid.</u>

Om leerlingen uit te dagen en te begeleiden in het ontwikkelen van hun kwaliteiten en identiteit, is er ruimte nodig in het onderwijs voor ondernemendheid. Om dit voor de lange termijn mogelijk te maken en te borgen, wordt door samenwerking en onderlinge cross-overs tussen de 3O's (onderwijs, ondernemers en overheid), een sterke aansluiting geboden van het onderwijs op de maatschappij. Deze betrokken partijen leren tevens ook zelf om buiten de kaders van hun branche en organisatie de denken en leren van elkaar.

Customer Relationships

- Persoonlijk contact en korte lijnen.
- Kansen zien voor betrokkenen: door inzet van eigen kwaliteiten, het geheel beter maken.
- Rendement voor alle betrokken partijen.
- Buiten de kaders denken en doen.

Channels

- Website: overzicht, informatie en reservering ruimte.
- Social Media: direct contact, inspireren en delen van successen.
- Het concept in de ruimte zowel visueel als mondeling overbrengen.

Customer Segments

<u>Leerlingen van de Generaties Y en Z (0-25).</u>
Zij zijn gericht bezig met zelfontplooiing en het ontwikkelen van een eigen identiteit. Ze zijn leergierig, maar ervaren een hoge prestatiedruk van het huidige onderwijssysteem. Zij willen onderwijs dat aansluiting heeft op de manier waarop zij in het leven staan, dat actueel en uitagend is.

<u>Alle geïnteresseerden in ondernemend leren en werken.</u>
Zij ervaren door de andere manier van werken en leren een verandering in hun leefstijl.

Cost Structure

- Huur van de ruimte, op te brengen door meerdere partijen.
- Kosten Coördinator van de ruimte.
- Maandelijkse ondersteuning in Communicatie.
- Innovatiegelden van Gemeente, voor ondersteuning van nieuwe projecten.

Revenue Streams

- Inkomsten van verhuur en werkzaamheden 'Ruimte voor Ondernemendheid'.
- Inkomsten worden volledig ingezet voor nieuwe ontwikkelingen van de ruimte.

Klantrelaties

In de omgang met betrokken partijen, is voor Ondernemend Onderwijs het zien van ieders kwaliteiten en potentie altijd belangrijk geweest. Tijdens bijeenkomsten of ontmoetingen in een kleinere setting, wordt er heel persoonlijk gezocht naar nieuwe connecties, nieuwe kansen voor ondernemendheid en enthousiasme. Dit wordt heel actief opgezocht en zorgt vaak voor een directe klik, zowel met de persoon, als met zijn of haar werkzaamheden of visie. Daarna worden meteen afspraken gemaakt om de kansen door te zetten en daadwerkelijk uit te gaan voeren.
Nu 'Ruimte voor Ondernemendheid' een vaste plek biedt waar mensen en netwerken elkaar kunnen ontmoeten, worden klantrelaties nog belangrijker. Het gaat om het bieden van overzicht, dat mensen elkaar weten te vinden en daadwerkelijk wat aan elkaar hebben.
Maar ook gaat het om het creëren van draagvlak. In deze ruimte is het betrekken van verschillende partijen belangrijk. Dit wil ook zeggen dat veel verschillende partijen mee mogen beslissen en mee mogen bedenken wat er gaat gebeuren en hoe de ruimte eruit komt te zien. Hier moeten goede afspraken over gemaakt worden.

Communicatie

'Ruimte voor Ondernemendheid' geeft bestaansrecht en zichtbaarheid aan de visie en de werkzaamheden in het netwerk van OO. Het is daarom van belang om dit concept goed te communiceren, zowel naar de bestaande netwerken en geïnteresseerden van OO, als naar onbekenden. De communicatie moet online en offline worden begeleid.

Online:
- De website van OO wordt gebruikt voor overzicht, informatie verstrekking en het delen van successen.
- De Facebook pagina van OO wordt gebruikt voor directe communicatie, het op de hoogte stellen van gebeurtenissen en ontwikkelingen,en het bieden van inspiratie.

Bezoekers van 'Ruimte voor Ondernemendheid' zijn voorafgaand online geïnformeerd over het bestaan, de functie en de mogelijkheden van de ruimte. Tevens wordt er een duidelijke agenda of bezetting van de ruimte weergegeven op de website, zodat iedereen weet waar op dat moment aan gewerkt wordt, door wie en of er vrije inloop mogelijk is. Voor een grotere transparantie van de werkzaamheden van OO en de verschillende partijen die gebruik maken van de ruimte, wordt een deel van de website gebruikt om dit duidelijk uit te lichten. Dit deel van de website fungeert als een 'startpagina' waarop álle ondernemende initiatieven in 's-Hertogenbosch, de Ondernemend Onderwijs Trainers en de Adviesraad weergegeven worden.
Voor deze partijen is er tevens een online 'prikbord', waar maatschappelijke vraagstukken digitaal op geplaatst worden. Mensen worden specifiek gevraagd om erop te reageren, aan te haken en aanvullende ideeën in te brengen.
Via de website en sociale media wordt voornamelijk met volwassenen gecommuniceerd. Dit wil zeggen dat leerlingen niet direct benaderd worden en dat de communicatie altijd via de scholen zal verlopen.

Offline:
Ook in de ruimte zelf wordt duidelijk wat de functie en de mogelijkheden van de ruimte zijn. Het concept wordt gecommuniceerd in tekst en beeld op wanden en op social media dragers. Er is een gastheer of aanspreekpunt aanwezig om vragen aan te stellen, processen te begeleiden. De maatschappelijke vraagstukken waar de Adviesraad aan werkt, worden in de ruimte centraal gesteld zodat iedereen mee kan denken over innovatieve oplossingen.

Partners en netwerken

Om 'Ruimte voor Ondernemendheid' te organiseren is het draagvlak binnen het netwerk van OO van cruciaal belang. Er zijn een aantal partijen nodig:

Als eerste de eerder genoemde coördinator, die overzicht heeft wat inhoudelijk gaande is binnen Ondernemend Onderwijs en meer specifiek in de 'ruimte voor ondernemendheid' en wat of wie er nog geregeldbegeleid moet worden. De leden van de Adviesraad is zijn van belang voor het slagen van de ruimte aangezien zij de brug slaan tussen de verschillende groepen in het netwerk en deze samenwerking doorvertalen naar hun achterban. Tevens werken zij aan het concretiseren van de maatschappelijke vraagstukken waar alle partijen vervolgens mee aan de slag kunnen. Ook het trainers netwerk van OO zal hierin actief zijn en participeren.

De scholen zijn van groot belang. Op dit moment hebben een aantal HBO instellingen toegezegd om met hun leerlingen gebruik te willen maken van de ruimte, maar dit aantal zal na een groeiend aantal successen toenemen. Leerlingen kunnen er werken aan projecten, en ook leren van ondernemende werkzaamheden van anderen. Zo kunnen zij brainstormsessies bijwonen of deelnemen aan workshops of lezingen. Naast scholen zijn ook ondernemers en de overheid vertegenwoordigd. Hoe meer cross-overs er ontstaan of gecreëerd worden, hoe sterker het concept 'Ruimte voor Ondernemendheid' zal zijn en hoe meer zichtbaar en tastbaar het belang van ondernemend onderwijs zal worden.

CONCEPTBEWAKING/ ADVIES

'Ruimte voor Ondernemendheid' is een concept dat in de nabije toekomst uitgewerkt kan worden en van start kan gaan. Het concept heeft draagvlak bij verschillende partijen en biedt veel mogelijkheden voor een verdere uitbreiding van de dragers en de werkzaamheden.
Voor de bewaking van de kwaliteit van het concept is het van belang dat er altijd gelet wordt op de volgende punten:

- De grensoverstijgende samenwerkingen moeten altijd als achterliggend doel hebben om het onderwijs te verbeteren.
- Maatschappelijke vraagstukken die zich aandienen moeten altijd omgebouwd worden tot een specifieke leervraag. Dit is een cruciaal punt om ondernemend leren succesvol te maken en om de verschillende partijen in de samenwerking 'dezelfde taal te laten spreken'. De omvorming van de maatschappelijke vraagstukken heeft een actieve ondersteuning en coördinatie nodig. Anders zal de aandacht hiervoor verslappen.
- Ook is er een sterke coördinatie en begeleiding nodig voor de Adviesraden en het trainersnetwerk. Op deze manier kan in de beginfase van hun werkzaamheden rendement gegarandeerd worden en hebben zij de kans om feeling te krijgen met de werkzaamheden.
- De maatschappelijke vraagstukken blijven te allen tijde eigendom van de vraagsteller. Dit wil zeggen dat deze persoon of partij verantwoordelijk blijft voor de ontwikkeling, de werkzaamheden van de Adviesraad en hoe de uitvoering eruit zal gaan zien. Zo blijft het vraagstuk ondersteund door degene die het belang heeft.
- Om het onderwijs ook te koppelen aan het verder door ontwikkelen van 'Ruimte van Ondernemendheid' is het goed om hiervoor stagiaires aan te nemen. Zij kunnen helpen met het ondersteunen van de werkzaamheden, helpen met de coördinatie en het ontwikkelen van nieuwe projecten of initiatieven.

Bron: Ekkehart Attenburger

HOE LANG

5

IMPLEMENTATIE

Tijdspad: September 2016 — Oktober — November — December — Januari 2017 — Juni 2017

1. Voorbereiding

- Presenteren van het concept en de visie van de ruimte aan alle betrokkenen.
- Doelstelling helder maken met betrekking tot de implementatie.
- Afspraken maken over de ruimte.
- Huurovereenkomst tekenen.

2. Aanscherping

- Met alle betrokkenen de doelstellingen en visie van de ruimte aanscherpen en samen herschrijven. (Voor meer draagvlak en begrip).
- Projectplan maken waarin de visie van 'Ruimte voor Ondernemendheid' uitgewerkt wordt.

Het is belangrijk om aan deze fase veel tijd en aandacht te besteden. Hier wordt draagvlak, begrip en medestand gecreëerd!

3. Concretisering

- Het concreet herschrijven en aanpassen van ideeën.
- Concretiseren van planning: budget, tijdsindeling, werkzaamheden, taakverdeling, taakomschrijvingen en inrichting van de ruimte.

4. Uitvoering

- Proefdraaien met 'Ruimte van Ondernemendheid' in rollenspel of pilot. Zo de mogelijke risico's testen, en draagvlak en enthousiasme creëren bij betrokken partijen.
- Feest vieren!
- Maandelijkse evaluatie en bijsturing.

5. Evaluatie

- Evaluatie van de totale werkzaamheden.